

הַלֵּל בְּנֵנוּ

רננים ועורים ישגורו. נרנב
פחות מחזיר הקלוב. ורק את
אשר יוכל לקבלוהרעד קצי
ע"הפאסטורא"ע"יסוכן—
המודיע. דבר הנוגע לטובת
שלם עתיר. כל שורה (בתח
טלוח) 1" ג פרוסיה. הודעה
מתקנת עגונה מקובלת בחכם

מכתב עתי בשפת עבר

יוצא לאור בכל שבוע

להודיע ולפשר ולהויות: כל דבר הנדרש לאיש יהודי לדעת: כאשר הוא יחזיר וחבר לחברת האדם
מאז מאז (בר) לעתמאנו ע' יחיאל בר'ל יצ'

דרך אמונה בחרתי (מהלים קי"ט.)

MAINZ, den 27. März. 1872

מאת: ש"ס אביב, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2

המורם מנריבי עמנו באשכנו לעזרת אחינו בפרס, עד היום' ע"י הווראליט" עולה 1546 פפונד שטערלינג, ועד לא כלו הנדויים משלוח

אל הקוראים ברח"פ

הקוראים הנכבדים, ברוסיא ופאלען התפסים בחלבון ידרשו
אחריו בכסף מחירו במקום מאת חסוכן הכללי הרב המפלט מו"ה
ארי' ליב הלוי לעווניסאהן בוילנא עפ"י הארעססע הזאת :
(באותיות ושפת רוסיא) :

Herrn Leib Levinsohn Polezk Strasse Haus Gerschuni
in Wil

בַּסֵּף כָּל מִצְבֵּי הַחֶמֶץ לְאֶסְתֵּת אֶת הַיִּזְרָאֵלִיטִּים בְּשֶׁמֶת אֲשֶׁכְּנוּ (הַגִּיל)
מֵאֵתוֹ דָּרָה לְעֶמְמָאן) אֲשֶׁר יָקִיל בְּכָל שְׁבוּעַ עֲרֵה גִ' בִּיאֵנוּ חֹזְכֵי הַשִּׁיב
אוֹתוֹ עַל הַסֵּדֶה מֵאֵת הַסּוּסֵן הַגִּיל מִחִיר לַשָּׁנָה 6 דִּבִּי לְחֶמֶץ שָׁנָה 3
הַגִּיל וְלִרְבִּעִי 1 דִּבִּי 50 הַגִּיל

מאמר ראשון : האמת והשלום
דברי הוסיס. — אשכנזי. — כחלק פורע על הר מחיין. — צהפת : פאריס. —
רוסיא : וילנא. — מינסק.
כבוד הלבנון : אגרת הנחמה לרנכר מייסד. — יצחק שמועץ. — דברים אחרים. —
מחנה גיל כנכה גימל. —
ירכתי לבנון : ספור "מחור הגולה".

האמת והשלום

כמעט שלהם להחכים על גזרותיו של הקב"ה אשרו רבותיו בחומה שנה
עלה יו"ר שולח ירבה לו נשים וכשתמחה לפני הקב"ה ואמרה רבון העולמים
לא כך אחרת אין חיות בטלה עין התורה לעולם הרי שלמה עומד ומגביל
חומי השם יבטל אחת ולמסקר אחרת עד שמתגביל כל התורה כילה,
אשר לה הקב"ה שלמה וחלף ביולח בו והיו בטלין וקולה מוקד אינו מתגביל
(שמות רבה פרשה ו')

בשערי מכתבו עתים לבני ישראל נודע דבר הריב אשר פרץ בין
אבותי המחזיקים בבית התורה כאשר הרישו למן אבותיהם, ובין אחרים
ממבני אשר קמו לשנות פני דת קדשנו אשר פניה לא יהיו לה עוד.
אמנם רבים אשר נדפסו בענין זה במכ"ע משני בעלי הריב נודעים
לגלוי לכל. אמנם בין כה וכה, בעלי ברית השונים מתחזקים והולכים,
ההשעה משתקת לפניהם, ומחזיקי מורשה מתהדדלים, מתמוטטים
ההולכים מרפיון ידים; המעלות אשר ירדה התורה במשך שנים האחרונות
נאלה איה סופר, אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו. כל יודעי

בינה לעתים ורואי את הצולר, חזות קשה יגידו לימים ויצורו אשר לא ירחיקו חק אם לא נקדם פני הזמן העתיד בהכנות דרושות לעצור בעד הרעה במרים תבא. ובכל זאת רבים מיראי אלקים וחושבי שמו מקשים לבם, לא יפתרו ולא ירהו, כמו היתה מנורת שוא אשר לא שמה אותותיה אותות, ועקבותיה לא נורעה. והאיש הירא מימי הע' ודרך הלכבד יהיה בעיניהם כאיש אשר דברי עונות גברו מנה ולבו נקפו למרות המשפט הצודק אשר נאמר בפיו אשרי אדם מפתח תמיה ונורא ולעומתם מלאו סופרים אחרים את ידיהם לדאוג טובת עמם, יעירו און כי נחוצי פאר למחזיקי מורשה לבקש השלום מאת השונים, גם במחוק כתיבת אנשים אחרים, ממנה או למצעה בשממות מבצרות החוקים, ומגלגל הבהותם אשר סבור בנביא מקדם בתפסת אלקים אשר היתה, גם וברכות מפרס עליהם הערה, וזה אלים שנה אשר אויביו בנפש צרי הדת והאמונה יכתבו עליהם שטנה, להלחם על התקנות והגדרים האלה לעשות להם תועה, ולא יוכלו ונגלה חרפתם בקהל רב, ובכל תושיה התגלעו, גם הזמן המבילה כל הדרך על בתי ארץ לא השליך עליהם נעלו, ככסם או כחם עתה, לעשות גדולות ונצורות כימי עולם לגדור גדר ולעמוד בפרץ, ועתה ישראל השמת לבך מה הורשי שלומך אלה שואלים ספק להניח להם למען השלום? כי אם לשבור החבית ולשבור רק את יונה, לשרוף את ספר התורה ורק האותיות ופרחו באויר! ומה תשובי על תוכחתם. אם תענה להם כי נפלאה הוא סמך לא תוכל עשה? הלא יאמרו אליך עם קשה עורף אתה ושונא שלום, למענך תעזב ארץ!

באותה יבערו ויכשלו ויעצי השלום: כי ירמו ריב זה לכל ריב ונגע אשר יהיה בין איש לרעהו בתשומת יד או בעשק; על פי המיון הכוזב ההוא יתעו בשוא לבקש דרך על השלום. בתהו לא דרך. כי יעמדו לפני השופט שני אנשים אשר להם הריב במשלוה יד, וכל אחד בחרות אפו על איש ריבו יצק אל השופט לעשות לו דין גמור, יהי מה הבה תמים! בדעתו כי לא ירשע שאין אדם רואה חובה לעצמו, והשופט בחבמתו ופה לבבם מן הדין אל השלום, הלא כתורה יעשה, ומדת הדין איננה לוקה, כי כספם הוא והטוב בעיניהם יעשו בו. לא כן ריב ה' אשר יריבו שלומי אמוני ישראל עם השאטים בה' ובתורתו, — כל הפצים לא ישוו בו, הנוכל להציל מאומה מן התורה להתרצות בו אל שכנדינו? אם יש לאל ודינו לעבור על הדין למען השלום? לא לנו הריב הזה לא לנו, כי אם לה' ונחננו מה, אך פקודתו תשמור רוחנו ועל משמרתו נעמדה כל עוד נשמת שדי תחינו. ושופטים כאלה המטים עקלקלותם לצאת משורת הדין לבטל דבר אחד מן התורה ומשמרתיה בשביל השלום, — על פועלי און יחשבו באין פדות, אלה שלומים יבטלו וקוצה של יו"ד אחד מן התורה לא תבטל

לשבת, להציל רבים ושלמים הצפויים להשתקע ח"ו בתהומות האבדון, היא הכפירה והרעפארם המוציאה את האדם מן העולם, ולזכרון יהיה בין עיניכם מאמר חז"ל כשעמד שלמה להתחכם על גזירותיו של הקב"ה עלה יו"ד שפולא ירבה ונשתמחה לפני הקב"ה כו' אמר לה הקב"ה שלמה ואלף כיוצא בו יהיו בסלין וקוצה סמך אינו מתבטל.
(ההמשך יבא.)

דברי הימים

ביום 22 לחדש הזה מלאו לקיסר אשכנז חמשה ושבועים שנה מימי חייו. לא אחד ממשפחת האהענצאללען אשר מלך על בראנדענבורג ופרוסיא, וזה להאריך ימים בסוב ובנעימים כהקיסר ווילהעלם פרידריך הגדול אשר האריך ימים יותר מאלה אשר לפניו ואשר לאחריו (וולתי הקיסר ווילהעלם) גם הוא מת בכלות החדש השביעי משנת הארבעה שבועים לחייו.

חג יום הולדת הקיסר בשנה הזאת חגנו בני לאום אשכנז כלו לראשונה ברוב הוד והדר, האמנם כי כבר בשנה העברה היתה עשרת קיסר אשכנז על ראש ווילהעלם מלך פרוסיא. ביום הולדתו, אבל בעת ההיא לא ידע לאום אשכנז שלה בעצמותיו, עוד לא שבו בניהם מארץ צרפת, ורבים חשבו כי עוד מלחמה לאשכנז עם הקומינע בפאריז. אולם בשנה הזאת שמחת לאום אשכנז שלמה ואין עצב בה עוד.

קיסר אוסטריא היושב עתה בהיכלו אשר באפען, היה הראשון אשר שלח את ברכתו ביום ההוא לקיסר אשכנז.

ממשלת אשכנז כל עמל על פורון כסף לא תחשוב לעומת מטרחה לעשות את העלוסים לאשכנזים חובבים צור מחצבתם. לא בדבר אשר תוסיף לבצר מבצרי מעטץ, ואשר תהרום את חומת שטראסבורג, ותבצר אותה בהמנדלים אשר תבנה מחדש על ההרים סביב לה, — לא באלה וכאלה תקוה להשיב לב העלוסים אל לאום אבותיהם, רק בפתי הספר המזכים אשר הקימה ותקים שם ללמד דעת ושפת אשכנז את בני דור יבוא (כי לבני הדור הזה אין תרופה עוד). ובהוד הגדולה לעשות בבית מדרש המדעים, אוניווערזיטעט" אשר יסדה בשטראסבורג (כי הדר

האוניווערזיטעט אשר היה מכבר שם, יצא אחרי צאת הצרפתים משם ומצאה קן לו בעיר נאנסי — בצרפת). עד היום כבר הכינה ממשלת אשכנז בית אוצר ספרים טובים במספר 200,000, ומורים חכמים משכילים בכל מדע, ובראשית חדש מאי יפתחו שעריה. — הדבר הזה הוסיף פתח לגחלי קנאת צרפת אשר תקנא באשכנז. לא נעבור כי ידאום אשר העלוסים יתפכו עורם להיות אשכנזים, כי המה יקונו כי עוד בטרם יעמוד הדור החדש על רגליו אשר רוח אשכנז תפעמנהו, עוד לפני העת ההיא תשוב עלזאם לצרפת (לכשיבוא היום ההוא נראה!) — רק בעבור זאת יקנאו הצרפתים באשכנז, בראותם כי אשכנז לא תחבק ידיה מעשות כל דבר אשר יוליכה אל מפרת הפצה — וצרפת, היא נכנעת תחת הנהגת האספה הלאומית אשר לא תדרוש שלום הארץ (כמו הארץ לא תדרוש בשלומה ולא תאבה לדעת ממנה), כל בתי מדרש המדעים הגדולים אשר בצרפת, אמנם פתוחים הם, אבל רק המורים באים שמה, ואין מי אשר ידאוג להביא את התלמידים לשמוע בלמודים, ומה תהיה אחרית צרפת — ישאלו כה"ע הצרפתים — אם עוד יארכו ימי ממשלת האספה הזאת?

הפרינץ פרידריך קארל המפקד על צבא מלחמה בפרוססיא, הוא הולך ונוסע עתה באיטאליע, וברומא ישב מספר ימים. מכ"ע האיטאלינים בחפצם להסיר צל פחד צרפת אשר יפלה לאום איטאליא, כי צרפת תשמור יום נקם איטאליע, וכי המשלה הנוכחית תטה און לשמוע בקשת הכהנים בצרפת לצאת למלחמה על איטאליע למען הושיב שנית את הפאבסט על כסא מלך ברומא, — בחפצם להסיר צל פחד הזה יתנבאו כי בנסיעת הפרינץ פרידריך קארל באיטאליע, דבר מדיני יצוק בה, והוא כי ממשלת אשכנז איטאליע (ומכ"ע, וואנדרער" מווינץ יתפאר לדעת כי גם ממשלת

לעולם! דבר אלקים בקדשו. — כמלחמת האיר והחשך, היום והלילה אשר השלום ביניהם חדל לעולם, מן מלחמת האמונה עם הכפירה מדור דור, היאמנו אמרי נואש כי הלך הלך האור אל החשך להתראות פנים ויבוא בברית יחד אשר על פיו יתעלסו היום והלילה באהבים, ופרי בטנם יחצו חלק כחלק, כן עד נצח לא יבאו המאמינים עם הכופרים בעצה אחת בדברים הנוגעים לשמים, אם לא כי יד יה' תעשה פלא עצות מרחוק אמונה אמן, להפוך אל העמים שפה אחת לקראת פולם בשם ה', ומה גדול התמרון בעיני כל איש ישר כי המשפט אשר נוסד באיוז ממלכות כי יתחתנו בעלי שתי אמונות שונות ועל פרי בטנם ידו גורל, או כי יקח האב את הבנים, והבנות תקח האם, ראוהו הרעפארמער ויאשרוהו, העם הבוכים על עסקי משפחתם ויהללוהו, וישומו לו חק ומשפט בתורת הרעפארם; או כי בעיר אחת באמעריקא [ישמיע לנו סופר אחד במכ"ע המניה שנת עברת] כינו בעלי אמונה שונה בית עבודת דתם בבית התחתון, ואח"כ ביציע העליון, ותחת שהיה להסופר העברי הוא להעיר על המעשה הנכבדה ההיא שהיא במח מעשה יד הרעפארם בדברים יורדים חרדי בטן, ולשאת קינה על מפלת האמונה בין בעלי בריהם, שמת אלי גיל, וברוח רמיונו חזה לרכי בא הקץ, הקיץ עליו, ונשא עליו חזון הנביא: אז אהפוך אל העמים וגו', והוא היה כמבשר שלום בעיניו אשר לתת לנו לו בשורה: אז קום קרא במכ"ע הנזכר, כי זמן לא כביר חזיר רב אחד מבעלי בריהם לקחת איש את אחיו, לעשות חסד עם בני אחיו המת ועם אשתו הילדה העוזבה. השמעת עם ישורון העומד לנס עמים בצרפת פורונו ותסדיו העצומים סימי עולם חסד נפלא בזה מימך? הסוד הראש אשר הרב החדש השעין עליו ראשו ורובו הוא גדול השלום; הנה כתבתי לך בזה שלישים מדרכי שלום החדשים, ואתה ראה דרכיהם וחסם, כי עוד שלום רב למפירי תורתנו אשר כל שומעם תצלינה אזויו.

אמנם מי מכל האדם אשר על פני האדמה לא ידע להוקיר את השלום כערפו, כי הוא אחד ממצוקי ארץ אשר הושת עליהם תבל בכלל, והחברה האנושית והמדינית ביהודה. אך הנד להם אדם מה השלום דורש מהם, עשות משפט, ואהבת אכ"ה ולהטיב לבת עם אלקים ואנשים! לא כי ישחיתו יתעובו עלילה ואת השלום יקחו לכסות עינים, לא אשר יקנו תרבות אנשים אשר לבבם פונה מעם ה' אלקיהם ויתברכו בלבבם לאמר שלום יהיה לנו, כי כרתנו ברית את התאווה החומרית, ועם יצר לבבנו עשינו חוזה; לא לאהבה את השלום ולרדפהו עד חבור, לאהבה את הבריות ולקרין לע"ז ולנ"ע חלילה! תרפה שברה לבנו לראות שם השלום המהולל בין כל יושבי הדר, האנשים האלה יגדלו עליו עקב, מתיפרים באהבתו לעין השמש, ותחת אהבתו ישמחוהו וינצרו לבשת, האומרים שלום שלום למען כחש והעמק סדה, כאשר עשו בעלי האסיפה בקאסטל ובשאר ערי אשכנז ורבים מעמ הארץ שמה אשר אינם יודעים בין ימינם לשמאלם בתורת ה', עומדים על יציע אשר סביב קירות הבית, פוערים פיהם אל הנה אשר יצא מפי רבניהם בעלי חדת כי יתירו להם עריות בפרהסיא, כהנה מהדברים אשר נפשו של אדם מתחדת, לבשתם ולבשת ערות, ההירות הבוגדה אשר על פיה קראו את עצמם רבני ישראל בעלי דת יהודית, ולמכר ילדתם אשר יאמר עם ה' אלה וזמרתו יצאו!

הנה ראית אח יקר מה רבני אשכנז עושים למען השלום. כן מי לא יראה בשומי עין הודרת כי רוח החפשיית רוח הרעפארם, אשר איננה דרושה לחפצו לא תורה ולא השכלה החל לפעם גם בארצנו: אם עודנו לא ישמיע במרום קולו, ולא ינועו אמות הסיפים מקול הקורא, אכן כל איש אשר יעיר אזנו לשמוע לא ינכר אותותיו, ויוכל להגיד מראשית אחרית — לא נפתח פה לשמן — הלא כן אמרו חז"ל כשנשא שלמה את בת פרעה בא נבריא ונעץ קנה בים ועליו נבנה כרך גדול שברומי! מי יתן ויתעוררו נא שוחרי טובת ישראל באמת, לשרש הקנה ההוא עודנו כאבו מעל אדמת רוסיא, בטרם יישית חומות וחל, לעשות כל מה שבחכם לחזק עמודי הדת חומת תורתנו הקדושה, ולא המדרש בזה עיקר, אלא המעשה, להתיעץ כדת מה לעשות בשלום ואמה שחדו נא מכתכם וצדקתכם איש כברכת ה' אשר נתן ידו ורעו המפעל הגדול ההוא, לגדור פריץ ולשובב נתיבות

כי הרעפובליק ישבה תחת על כסא צרפת תחת נאפאלען. גם הפרינץ אומאלע (נצר מנזר ארליאנס) יסוכך באברתו על המארשאל באווענע, ואין צריך לומר הבונעפארטים אשר בהאספה הלאומית. האמנם כל אילי נביות לא יוכלו לכפר על עונם. כל איש יחזה כי המארשאל לא מלא חובתו, ואחת דתו לעמוד לפני משפט-המלחמה; ואולם אלה אשר יחגרו שארית כחם להגן עליו מצאו תחבולה להאריך הימים עד עת עמדו לפני המשפט, ועד העת ההיא מי יודע מה יולד יום. התחבולה היא: הן על פי חוקי צבא צרפת, אם מארשאל יחטא ואשם, אך שופטים אשר גם הם מארשאלים יוכלו לגזור דינו. ובאשר כי אין די מארשאלים בצרפת אשר יוכלו לשבת למשפטם, כי שלשה מהם היו סגורים במבצר מעטין יחד עם באווענע, והמה נקראים להיות עדים וראיה ואין עד נעשה דיון. ונדרש אשר האספה הלאומית תעמוד למנין להרשית לבהור שופטים מענעראלים המפקדים על העויותאנים. ואלה אשר יסוככו עליו תפצו להסית את האספה הלאומית לרבר אחר עד יבוא ימי המנוחה מהג אוסטערען, וכאשר תאסף שנית תהיה לפניהם עבודה אחרת, ומי יודע אם לפני חדש ולי הבא תמצא האספה עת נכונה לתת הרת חנו' לבעבור יעמוד במשפט ה' באווענע, ובין כה וכה ריוח והצלה יעמוד לו ממקום אחר. ואולם דעת הקהל בפאריש ובצרפת כלה דורשת בחזקה לבלי ליתן משפט באווענע אשר אחת דתו — לפי דעתם — להמיתו בקנה רובה כמשפט אשר יעשה לעובר עבדות הצבא אם יבגוד בחובתו.

כפי ההודעה הבאה מפאריש במכ"ע נא. ציי. (בבערלין) התעשתה ממשלת צרפת על מחשבתה לומר בתשלומי השלשה מיליאירד לאשכנזי, אשר המפקד על אוצר המדינה אמר בפה מלא בעת שלם החלק האחרון מתשלומי השני מיליאירד הראשונים, לאמר: עתה נוכל לשקוט במכוננו עד חדש מארץ משנת 74. ומתנבאים מלבם יאמרו כי דבריו ירמזו על הנשמע במחנה כה"ע האשכנזים מאו, כי ממשלת צרפת תציע לפני ממשלת אשכנזי תחבולה (פלאן) למען הוציא את צבאותיה מצרפת בקרב ימים באופן אשר אשכנזי תהיה בטוחה לקבל השלשה מיליאירד בבוא סועד השלומים (הוא חדש מארץ משנת 74). ואם לא תאבה אשכנזי לקבל הבטחון הזה, אזי אין לצרפת לעשות מאומה רק לשאת ולטבול בשקט רוח משך שתי שנים החמישים אלף אשכנזים העומדים בארצה לכלכלם ולשלם פרי תבואות השלשה מיליאירד. ובה בעת הוצאת תיאור צרפת להרבות מספר צבאותיה ולהבין כל הנדרש לה עד כי תהיה לאל ידה לבקש בחזקה מאשכנזי להשיב לה את אשר לקחה ממנה בחורבה.

— יום ליום יביע אומר, כי ממשלת רוסיה האדירה, שמה כל מעייני הפאליטיק שלה רק בארצות אויע, וכי תקוה להאשיר עמי הארצות האל

רוסיה נלוח אליהן, כי גם היא תפצה אשר הפאבסט לא יסוף לקום אחרי בפלו, ולא יסיופ הפאלען להתעות בשוא נתעה כי הפאבסט בתפלתו ישיב הממלכה הראשונה לפאלען) יחד כרתו ברית להיות יד אחת למלחמה על צרפת אם תחפץ לצאת למלחמה על איטאליע. ואולם מכה"ע הברלונים אשר חסיד יעמדו אחרי פרינץ הנסיך ביסמארק, הסה יאמרו, כי לא היו דברים מעולם, עד עתה לא נמצא דבר אשר יכריח לממשלת אשכנזי לבוא בברית עם איטאליע לעמוד הכן נגד צרפת. ממשלת אשכנזי יודעת מאד כי האמנם צרפת תפצה מאד להלחם עם איטאליע גם אלה המפלגות אשר אינן גוהות אחרי הפאבסט, גם הנחיתאמנה אשר חוב קדוש על צרפת לשלם גמול נקם לאיטאליע על בגדה בה בצד לה, ולא זכרה את דמי צרפת אשר נשפך כמים לטובת אחרות לאום איטאליע, אבל לפנינו מונחים דברים אחרים הנוחים לה יותר. לעשותם מהתגבר במלחמה עם איטאליע וההבדל הנחוי לצרפת יתר על כל, הוא למצוא מוצא כסף לתשלומי השלשה מיליאירד לאשכנזי.

אכן ה' טהיערס בנראה אשר לא ישחק להשמועה אשר יעבירו כה"ע האיטאלינים מדבר כריתת ברית שבין אשכנזי ואיטאליע, הוא יודע כי אף אם עתה הברית הזאת הוא רק שיתת מכ"ע, אבל סוף סוף תראה איטאליע את עצמה מברחת לבוא בברית עם אשכנזי אם תוסיף לראות פני צרפת וזעפים כל היום ולפן שם דבריו בפי ציר צרפת אשר שלח לשבת ברומא, להגיד לממשלת איטאליע כי עין ממשלת צרפת לא תהיה בה, וכי אך קרבתה תחפץ ושלומה וטובתה תדרוש כל הימים. הקאמיסיטאן אשר נבחר להפוך אחר הליכות המארשאל באווענע בעת נסגור במבצר מעטין כבר כלה לעבודת הדין והחקירה, וחרץ משפט המארשאל כי יעמד לפני משפט מלחמה (קריענסגערעכט) אשר יגזור משפט עוננו ורק נשיא הרעפובליק איננו נוטה אחרי הקאמיסיטאן בעבור חובות אשר ימצא לו כי בעבור זאת לא מלא המארשאל חובתו כראוי לאיש מלחמה, כי שמועת המרידה מיום 4 ספטעמבער (יום הולדת הרעפובליק) הבהולתה והוא חשב כי תחת הממשלה אשר ישבת על הכסא בפאריש, הפול פאריש ביד הפרוססים בטרם תפול מעטין בידיהם, ובנפול פאריש יפחת השלום, ואז הוא ישוב ויבנה הריסות צרפת בעת השלום. (ויש אומרים כי בעבור זה יחפש ה' טהיערס זכות להצילו מיד השופטים, בעבור כי באווענע גם הוא נסה דבר להרים את טהיערס על במתי המעלה. אז בשנת 67 כאשר חלה נאפאלען וכתי סודו נועצו להושיב את אשתו על כסא הממלכה, אז יעץ באווענע לקחת את ה' טהיערס ליועץ הממשלה (=) ולכן חדל מהלחם עם הפרוססים למען צאת מהמצור אשר עליו (אשר נקל היה לו), ואך בהליכות הפאליטיק שם כל מעייניו מאז שמע

ירכתי לבנון

מאור הנולד

בעתק נספח עבר מע"ע, חיזקאעליט, על ידי יוסף ליב פעטוואוסקי. יוסף ליב פעטוואוסקי, יליד פולין, נולד בשנת 1870, למשפחה חסידי. הוא למד בבית המדרש ובהמשך התמנה לרב. הוא נשוי ואב לשלושה ילדים. הוא פועל להקמת בית מדרש חסידי בירושלים. הוא נפטר בשנת 1910.

נחיה עדת היהודים נפליין את חתנו רבי נחום נחום על כסאו בתוכה להיות להם לרועה כאשר נפלה מקום חתמו.

עמה נכונה לראות עת נעשה נקאסטאטשניכאפעל, אחרי הקיפו הימים הנועדים לגיעת רבי נחום נחום, ככתם הסגול לעת קנר את נומי נכנוד, והנה לא עלה כל מאומה נחמו והרבי נעלם ולא נודע מקומו היה. ומחת האסיר רבי נחום עלה את גופת פעטוואוסקי הסה טעונה בחול אלל הסגול.

ויקס שאון נד והסולה גדולה נקאסטאטשניכאפעל, כל נבר משה ויתפלת על הדבר הנפלא הזה, וגם הקיסר נחלל נא נכנודו ונעלמו אל מקום הסגול לראות נעיניו את אשר לא יחזו כי יסופר.

הוא הדבר אשר נדברת, אשר הסרים יאהו, כי עכשף הוא היהודי! לא כן ענה הקיסר, הוא חייני עכשף, אלל חיש חכם נכב ונד מנוכות אשר חין על עכר עשלו. לא חוכל להרגיע את לבי ונכסי לא תנוות ומשקוט במרס אלע אלל ככין איך פלט את כפשו סגול הסגור הזה.

וילי הקיסר לחקור לאן נסעה דבורה נעזבה את קאסטאטשניכאפעל, וידע לו כי עשה פניה לאין תולדה, ועל כן נלקק החליט הקיסר כי גם רבי נחום נעלם אל האין ההי.

נעת היהודי נא לקאסטאטשניכאפעל ניר ענות עתה היינדיך הפני קיסר

לעיניו כמו חי את הרעה אשר תמצאם בעזבם שבתם בעיר וישבו מחוץ לעיר. אבל הכל היה לשוא ובעל כרחם עזבו בתי מעונם וילכו לגור במקום הנקרא אז „גויניפסטן“ ועתה נקרא „וידענגאסעס“. ומפני כי לא הורשה אז לאיש יהודי לקנות לו אחוזה קרקע בפפר"מ, ע"כ רק הבתים אשר בנו למו ישפה היו אחוזתם והארמה היתה להממשלה עד היום הזה.

להרחוב הזאת היו שלשה שערים האחד בקצה הנגבי, ואשר דרך בו באו להמקום הנקרא „פישערפעלד“; השני בקצה הצפוני אשר דרך בו באו לחלק העיר החדשה; והשלישי היתה באמצע הרחוב אשר דרך בו באו אל העיר הישנה. השערים האלה היו סגורים על מסגר כבד השמש בכל יום הראשון ובכל ימי מועדי הנוצרים, ורק לדבר נחוץ מאד כמו בשביל החולה וכדומה נפתח פתח קטן אשר היה בשער ונתנו לצאת ולבוא דרך הפתח ההוא בעת מרידה פעטמטילך (בשנת 1614) הרעישו המורדים את הרחוב הזאת, והיהודים היו לבו ולמשה ונגרשו מצר מעונם. והיו אחרי שקטה המרידה ויד הממשלה היתה שנית על העליונה; הקימה הממשלה על מרום שלשה שערי הרחוב ההוא את הרייכסארלער, והוא סך באברתו על היהודים מעברת זדון הקנאים. בשנת 1711 היתה הרחוב הזאת למאכלת אש, וכאשר הרשה למו לבנות בתיהם שנית הרשה למו להרחיב דרך הרחוב במקדש שגרגל יותר; מזה נוכל לשפוט כי לפני לא וכלל שתי עגלות לעבור יחד במרחב הרחוב. בשנת 1796 כאשר להם קלעפער על העיר וימטר עליה בדורי אש, היה חצי חלק הצפון מהרחוב למעי מפלה (150 בתים). ובמקום ההוא נבנתה רחוב חדשה הנקראת עתה „באדנהיימערשטראסעס“. בשנת 1808 הרחיקו גם את שני השערים הנשארים אשר סגרו עליהם, ומשנת 1811 הדת נתנה כי היהודים יכולים לשבת גם בשאר חלקי העיר. האמנם כי בעת היתה העיר המושב הבונדעסטאט, נסו איזה שונאי ישראל את בתם לסגור שנית את היהודים ברחוב מקלטם, אבל עמלם לריק היה, ומעת ההוא והלאה יום יום החלו היהודים לעזוב הרחוב הזאת, העשירים בהם לקחו להם בתים במחיר כספם מכל אשר בחרו למו בעיר, ובעבור זה רב הדראון בה.

עוד בשנת 1866 חשבה ממשלת העיר לקנות הבתים מבעליהם ולהרסם, וכן קנתה איזה בתים והרסתם, אכן בדבר אשר לא הרסה כלם בא האסון בראשון להדש הזה, כי אלה אשר עמדו עור נשארין באין משענת. ואיזה ימים טרם נפלו הבתים מאליהם, הודיעו יושביהם לממשלת העיר כי כבר קים נראו להם בבתיהם, והממשלה הבטיחה להם כי ביום 29 פעברואר תשלח איש לראות את הבדקים, אך האיש לא בא ביום ההוא, ובלילה שאחריו ירד הגשם על הארץ בסערת רוח והפיל הבתים על יושביהם.

כמו להעשיר את יושבי רוסיה על ידי הליכות הפאליטיק הזאת. אחת מהאזנות על הדבר הזה הוא אשר זה לא כביר החל לצאת לאור מכתב חדשי ברוסיה אשר יורה ויאלף לבני רוסיה הליכות ארצות אויער וסחר הארצות האל כמו תכונת יושביה. וכן השכילה הממשלה הזאת לבא בברית המסחר עם ממשלת יאפען (להלאה מחינא), ובסעיפי תנאי ברית המסחר, נמצאו גם סעיפים אשר על פיהם יבטח לב ממשלת רוסיה על יאפען כמו השגיה על הנזכרת ראשונה בעת אחת מהממלכות האחרות תצא למלחמה על אחת משתי הממלכות בעלי הברית, אוי מחויבת השגיה לבוא לעזרתה בכל כחה בים וביבשה ולסגור חופי ארצה לפני אויות הממלכה הלוחמת עם בעלת בריתה. — על הברית הזאת לא תשמח ממשלת בריטאניה בדעתה כי כל אשר תוסיף ממשלת רוסיה לתקוע יתר נאמן בארצות אויער, תחלש כחה בארצות הודו, וגם אם תפרץ מלחמה בין בריטאניה ואמעריקא, לא תוכל הראשונה להשען למצוא מקלט לאניותיה בעת הצורך בחופי יאפאן, כי שלום אמת וברית מלח היא בין רוסיה ואמעריקא, והנוגע באחת כנוגע בהשניה.

אשכנז

פראנקפורט על נהר מאין. — האסון המחריר אשר קרה ברחוב היהודים „וידענגאסעס“ ביום הראשון להדש הזה (כאשר הודיענו בעתו בחלבנון), עורר את ממשלת פקודת העיר להרוס את הבתים הנושים לגפול ברחוב הזאת, ועמדה תפולנה המצבות אשר תזכירונו שנות ראו אבותינו רעה בעיר פראנקפורט מעברת ושנאת הדת. על הרוב הרחוב הזאת אין איש מאחזו אשר ידאג, כי אמנם חדלה מזה רבות בשנים להיות פקלט היהודים, ובכל זאת לא למותר הוא להביט מעט אחריה ולהתבונן על תולדותיה למען נספר לדור אחרון כנים אשר וולדו לנו, אשר לא יכירו עוד מקום מסגר אבותיהם, למענם נשים בספר חקה את כל אשר ידענו מרחוב הזאת.

עד שנת 1462 היהודים בפפר"מ ישבנו למו בהרחובות הצרות והסגורות אשר בסביבי בית תפלת הנוצרים הנקרא „ראמס“ ובעבור כי כדני בית התפלה הוא התלוננו כי שבת והמולת היהודים אשר בשכנותם תפריע את התפלה, הדת נתנה כי היהודים יעזבו רבצם ויבנו למו בתים לשבת במקום הנקרא עתה „וידענגאסעס“ (בעת ההוא היה המקום הזה מחוץ לעיר). היהודים האומללים הרבו תחנה לפני הממשלה ועד הקיסר התגפלו בבכי כי יתן להם חנינה לשבת במקומם וקבלו עליהם לבנות חומה במקום השער אשר דרך בו יבאו בסביבי בית התפלה, והעמידו

אשכנז להודיע את הנאורה הרעה עשות הקיסר אטטא השלישי, הכסיכה שהעלדארף נועדה להיות לו לאשה, אלל העות קטפיו עורן החיים עודנו בחג, ותקוה שהעלדארף עלמה נחמה.

על פי נקשת הקיסר באזיל, כתב הליך האשכנזי השר וויטטעלסנאך, שכתב אל הכהן הראש אשר נשאין, ושלחמו על ידי לר מיוחד. כהניע המכתב הזה ליד הכהן, קרא אליו את רבי גרשום ויראה לו את המכתב, ובו כתוב, כי הקיסר באזיל מתחנא שאר וככא ירעה לו על המשפט השעקל אשר חרלו השופטים על רבי גרשום, והכהן עניתי לו להטות אליו חסדו והנהיגו, גם שנקט עטנו כי גלה לו את סודו איך ללח נילד להעלט סן העגל.

ולא אחר רבי גרשום לעשות הדבר, ויכתוב מענה אל הקיסר, ובה ספה את כל הדברים אשר עשה בהעלטו על נפשו. הקיסר התפלה שאר על הדבר הזה ויורה לבקר את בני העגל וישלח ככל אשר כתב אליו רבי גרשום. אז פקד הקיסר להסיע את הגג השן שאת העגל, ולהביא אחר בעקושו אשר לא יפתח עור, ובאשר שלח באזיל נעת ההוא פירס עיוותים לעיר באשענרג לנרץ את הקיסר היינריך ליום ענינו של כסא עכומו, שלל גם שמיכת ונות יקרות—עריך לעיין בעד רבי גרשום, וחס חלה את פניו כי ישג אליו לקאסטאטנאפאל לעטן יוכל להיטוב עשו ולעשות אתו שאר כיד הקל.

ויכתוב רבי גרשום מכתב מלא מודה ונכרה להקיסר על רלונו הטוב. אלל נכ זאת הודיעהו, כי שון יעאן לשון לקאסטאטנאפאל בעד כל מחיר, כי מי יודע אם לא חקס לרה פעמים!

כאשר השיג באזיל את מכתב רבי גרשום, המעלב אל לבו שאר ויקרא ל רבי לא יסקוט, וכפסי לא מדע נחת כל עוד לא ישיב אלל האיש הזה לחסות נללי. קיסר אשכנז ישמר על עמים פראזיס, ושגט מלכותי יבנה על עמים חכמים ונכונים — ובכל זאת אין ערוך לעלכות קיסר אשכנז, כי כללו יחסה האיש גרשום המכס מכל האדם אשר על פני האדמה, ואני מסכלתי עמו. כגרסי חמו מעל פני על לא חסס בכפו. אלל ככל משגתי כחי אחאסן להשיבו אלל, לעטן יתנון כאן יקרה נכח מלכותי.

חמסם רבות משענות כלל חס ועלה ה' היו חקס! וגם הקיסר באזיל לא יוכל להתהלל ביום שחר כי לא ידע מה ילד יוס. באזיל השני שכב עם חנומי אחר זמן לא כביר, וינצח את כסא העלכות אחריו לחיו. קאסטאטנאטין השמיני לבדו, וגם ימי חיי קאסטאטנאטין לא ארכו על חיי אחיו רק בשלש שנים, ונעורר שכב על ערש דוי בחלותו את חליו אשר מת בו, נתן את נפשו הנכירה לארץ לארשאן ארגינאפאלום לאשה. האמנם לא אזה ראשון להדש לחפץ קאסטאטנאטין, כי ככל לקח לו אזה נח גדול ושה העלעכא; אך כאשר הפחיד קאסטאטנאטין את ראשון

מתי יבא היום אשר עמי הארץ למצער ידעו כי מותר לבן אדם מדת אחרת עלינו אין: מתי יבוא היום אשר כל אוכלי ישראל כאכול קש ישאו עונם ויאשמו; מתי יבא היום אשר בני עולה לא יופיעו לעונתנו כבראשונה!

רוסיא

ווילנא י"ב אדר שני תרל"ב. — אבל גדול וכבוד פה היום: כי נלקח מעל ראש ווילנא עשרת תפארתה ופאת ישראל כלו: ה"ה הרב הגאון המובהק איש האשכולות, הגדול והנלהב, יראה חכמה, צדק ומשרים, חסד ואמת בו: נמצאו מוהר"ר **שמואל שמואל** זצ"ל. אמש נזע ועלתה נשמתו בטהרה אל צור מחצבתה לשנת הארבעה ושמונים שנה, והיום יובל לבית מועד לכל חי — מבלי מעורר אבל ונהי, כל בית ישראל ידעו את האיש הגדול: מרבבה אשר נפרד מהם למנוחה, וישאו עליו בקינתם: הוי הודו והוי אדון! תנצב"ה. יעקב מלה.

מינסק כ' אדר"ש — בטח כבר הודיעו סופרי עירנו, כי ביום ו' עש"ק, הובילה עדותנו לקברות את זקן ביתה, אחד מהשרידים אשר התנוססו לגאון ולתפארת על עירנו בימי קדם אשר בו נאה נאתה כי בקהלה יחד כבודו הגדול בישראל, מעוז לעמו משגב לעדתו אוהב חכמה ומדע מיום היותו, שוחר טוב וחסד מעודו הרב הגאון הגביר המפורסם צדיק חסיד וענו מוהר"ר יקותיאל זוסיא הכהן ראפפארט בן הרב הגאון ר' חיים הכהן ז"ל חתן דודו הגאון בעה"מ ספר משכנות יעקב, אשר כבן שבעים ושלש שנה נאסף אל עמיו ביום ה' כ"ז אדר"א, אחרי נשאו מכאוב ומדוח על ערש דיו במשך עשרה שבועות ממחלת הריאה, ומן הכבוד האחרון אשר עשו לו במותו, אשר נתן עדותו על יקר תפארת האיש הזה הגדול מרבבה אשר אחינו ידעו להוקיר מפעלו ולשום אותו נאמנים לרגשו לבביותם. המונים לאלפים נהרואחריאורנו בלב נשבר ונדכא, ולא נראה פה מעולם אוסף המונים רבים כאלה אשר התהלכו בתהלוכת חלוייה אשר התנוססה ברוב תפארת והדר גאון על הדר, הנקרא שער העליון, אשר שם שמו לתהלוכות אבל דרך. ונספד כחלכה אף בערב שבת אחרי חצות ע"ה הרב הגאון הצבי יהודה ברלין הנקרא מעדתנו לבני ולמספד ביום ההוא מעיר וואלאוין. אך כהיום אשוב אשמיע, כי גם אתמול אספו אספה בביהמ"ד הגדול, ויקראו את הרב הג"ל ויקונן את הקנה הזאת: למניית לב ולדאבון נפש, מעשים היה נבדור כח אשר נלחמו מלחמת הכלל לא ביד רמה ובורע נטויה, כי אם גם אחרי דבריהם לא יפיל צרור ארצה ע"ב כאשר נאספו אנשים כאלה, יאנח כל העם בשברון מתנים, כי מי יודע אם

זה הוא גורל הרחוב הזאת, בדמעה בנוה בניה, ובדמעה על על ההרוגים בה עתה, תהרס עד היסוד בקרוב!

צרפת

פאריז. — ביום ז' לחדש הזה נשאו ונתנו נבחרי לאום צרפת בבית מועדס על דבר אגודת עושי המלאכה אשר התפשטה בכל הארצות ויתלוננו על העשירים ובעלי הנכסים אשר יום יום יעלו מעלה מעלה, והמה (עושי המלאכה) אחרי כל עבודתם ביום, ובלילה לא יאכלו לחםם לשבעה. ולבעבור הדבר הזה אמרו עושי המלאכה קשר להפיק את העולם ומנהיגיו ומדאנה מדבר פן העוז ידם לבצע מחשבתם, הוצע לפני האספה הלאומית לתת חק אשר הוא יהיה העוצר בעד עושי המלאכה לכל ירימו ראש, ויקם אחד מהנבחרים ושכו' ה' לאנגללים, ויקרא באזני הנאספים את דבר תורת היובל הכתובה בספר תורת אלהים, ויאמר: ראו נא כי עוד לפני אלפי שנים היוצר הכל דאג לבני האדם כי לא יעבוד איש באחיהו לעולם, ואם ימוך איש ומכר מאחוזתו לא תהיה ממכרו ביד הקונה אותו לצמיתות, רק בשנת היובל איש אל אחוזתו ואל משפחתו ישוב, והנה בימינו אלה יום יום הרב התלונה בחברת האדם: מדוע ימצאון חובק ידים וזמב להם ועובדי עבודה קשה ורע להם, ומדוע לא נשים לבנו אל תורת ה' לבני עמו אשר על פיה תשקוט התלונה הזאת, ובמה נפלינו אנחנו בני הדור הנוכחי מבני הדור אשר חי בעת נהנה התורה הזאת, כמוהו כמונו אל פועל ה' לא נביט ואל הצעו אשר למענו בראנו לא נתבונן, כמה מאות שנה עוד תעבורנה עד אשר בני תבל יפקחו עיניהם ויאמרו: הנמצא עוד עם חכם ונבון כעם ישראל, עם אשר לו חקים ומשפטים צדיקים כמו לעם ישראל? רק עם חכם ונבון העם הזה, גוי גדול ומחולל!

אלה הם הדברים אשר אנחנו שומעים מדובר בנו בבית מועד נבחר לאום צרפת, עם נאור ונעור, ומה אנחנו שומעים מדובר בנו בבית מועד נבחר לאום רומאניה — העם המתפאר כי חולך בעקבות לאום צרפת, הספת ושמה! שם נקרא באזני הנבחרים בקשת 1002 איש מיושבי איזמאל אשר יבקשו מנבחרי המדינה כי ישלילו למצוא עונש קשה אשר לא נמצא כתוב בספר העונש לעונש בו את היהודים אשר גנבו כלי קדשי בית תפלת הנוצרים ויתעבוס וישקצום, ואת שאר היהודים הנמצאים בעיר, גם אותם תגרש הממשלה מן העיר ואת תדירה הערובה היותר בטוחה לבלי יוסיפו היהודים לחלל קדשי דת הנוצרית!

על השמועה הזאת, לא נקרא כמו קרא הצרפתי: מתי יבא היום ויכירו וידעו כל עמי הארץ כי אין גוי צדיק כעם ישראל — רק כה נתפלל:

הקיסר נאזיל, לא שאנה ולא התנועה כל החיה וכל הבהמה, אשר על מעלות הכסף, והלפנים לא לפלסו כל העם האמין כי זה כרי תעלה הקיסרית, אשר נראה את כפף אישה ראשון השלישי, אך בלי תפונה בשני אחד האופנים אשר נחך הכסף, ועל כן לא פעל עוד פעולותיו בעקדם. כל האשכים החכמים נקראו לתקון את חסרון הכסף; אך לא היה לאל ידם. האשן האחד אשר ידעו רב לו לתקנה, ושב נאכזה על שפת כהר רהיין, והוא נאמר לפסו יטוב עוד הפעם לקאנסטאנטינאפול מקום יפאול איינו הגדול ממלך רב, ואחרי ימים סעשים כאשר חסר להקיסר כסף להולאות פלחנותיו, שלח את הכסף אשר לא ילח עוד, אל בית האוכל.

הסרים יאהן עמד עתה על נקתי העשלה; הן הוא הרים את סיכאל עשפחות ויעטרהו בכזר העלוכה, ועל כן נטה סיכאל את לבו אחרינו — כן דעה יאהן — אל אשר יתפון. היהודים יושני העשלה נבשו חרדות ויפחדו שאל, כי יסי יעמוד להם עתה למלך נעת לו להם?

אשנים יאב בשמים יסוק ילעג למחשות רשע נקיעו לערין לדיק, וזכר יכרה רשע כל יפול. יאהן עמד על כל העשלה כחפזו, נעזר החזיק את לאע כשנתי חרד, ולא שאל את פיה בכל דבר. סיכאל הממכר למענונות בני האדם ולא שם לבו אל דברי העלוכה שאושה. יאהן הרודף את כבוד וכאחול לא ידע שני, התחיה

ל הבריחה מחזן חיים-אס לא יחול לחפלו, הלכה לה העלעכה נרליכה הטוב לניה- המקלט, ותעלה שמה עד יום מותה, וראשון לקח את לאע לנשה כחפן קאנסטאנטיין, ואחרי מות קאנסטאנטיין עלה ראשון על כסא העלוכה מחמיו ויקרא בשם ראשון השלישי.

הקיסר ראשון השלישי לא עבר כח לעזר נעשו ביד חזקה ולרדות עליו בשבע שוליס: כהולכים לפניה, וגם נאמנותו כנד אינו האכן פתה ההלחה לו עורף, ועל כן חזר חנו נעני העם וישקאו אתו. עתה הנעיה העת נעד הכרים יאהן להוציא אל המועל את עומותיו ויקח את סיכאל בן אחותו, וילעגו לפני הקיסרית לאע, והיא כראומה את העלם הנחמד הזה התלקחו בקדנה חסדות נענוות אשר נחמות בשנים יסודן, ומקשר נכסה נכספז, ולא אחרה לאע לפסוק את עול אישה ראשון השלישי מעל כווארה, נחמה לו כום המרעלה למות, וכאשר לא ללח נידה להימנעוואת, נחמה להשליפהו בכלי ימים רוחמים, ותלח נכסה ונענש היום ההוא נחמה הקיסרית פקודה לכל ידני עשיה, ומודיע כי סיכאל יעלה על כסא העלוכה אחרי ראשון, ותלכש את סיכאל לנשו טלכות תכלת חזק, וכשכחו על הכסף המראה לפני העם, ונעטרס הובל עוד ראשון לקדנות, קשר הכהן הגדול אלעקסי- את מעדנות החמונה בין לאע ובין אחוזה סיכאל, כאשר עלה סיכאל הרביעי על כסא העלוכה אשר נכה רבי נאשוס נפקודה

ימצא עוד בדור החדש איש כזה, איש אשר ידע להלך נגד רוח כל איש ואיש ויבן לאחד לבות הנפרדים. תורת הבהו הגדול היה בלבו תמיד, אוהב שלום ורודף שלום, ומקרב את לבב העצומים המתעצמים בדין לאהבה; איש אשר כל באי פתח ביתו לא ישובו ריקם בלתי אם הודו חסרו. החמדות האלה, הגה המקוננות, קראו להן ותשאנה עליו נחל, ישאו קול ויריעו לקול תהלת האיש המעלה הוה. ויזכור את מאמר התלמודי: אחד מבני התבונה שמת ידאגו לו כל בני החבורה, אכרי לה גדול ואמרי לה קטון על ראשו יחדו היו תמים כי במקום גדלותו שם ענותנותו וקטנותו היה מעוז לדל, ומשגב לאביון. וישא קנים והגה והיא על אנשי המעלה, אשר הלכו לאור באור החיים הנצחיים, הרב הגאון ר' יעקב עטמלינגער מאלטונא, והרב דפרעסבורג ז"ל, וימס לבב העם ויהי למים, כי באמת היה האיש הזה האחד והמיוחד במלוא רוח ארצנו, בקי בכל חרי תורה ראשונים ואחרונים ושפתי כהן זה גם דעת שמרו, ויהי משכיל במלוא טוב המלה הרביץ תורה, האדיר השכלה, תושיה גם מדע, יראת אלקים טהורה וההשכלה הנאורה יחדו היו לו לקן. בקהל חברת שומרי תורה ע"י המשתדל החכם ר' יחיאל בריל המו"ל באה נפשו. ויהי מן העומדים בראשה, ובסוד מפיצי ההשכלה בקרית מלך רב פעטערבורג החדש כבודו, בבקר ימי חייו היה אחד מהסותרים הגדולים בכל הגליל, והעושר אשר ירא הקהלת לא הטחו מנתיב היושר, כי מיום עמדו במרחב הגליל, עודו באביב ימי עלומיו, ומיום נראו צעדיו בארחות המסחר, בנה לו בית נאמן, אשר יענו חסד וצדקה באלמנותיו. כרוב עשרו בן פרצה צדקתו, וכעוצם חיל ידו בן פרצה רוחו הנדיבה להשכיל ולהיטיב, גם כאשר ישב בצל הכסף, לן בעומקה של הלכה, וכאשר לא השליך אחרי גיוו תלמודו, עת מלא ידיו במסחרו בן לא עזבוהו גדולו בעלי העסק, בשומו לאומנות תורתו לוחמים ונלהמים מכים ומוכים עולבים ונעלבים מענים ומעונים טורפים טרף עושקים ועושקים והוא בחן שפתי ובענות רוחו לקח את לב שומעיו ובחבבתו הרבה קנה לו אהבתם ואחריו דבריו לא שנו. אם אמרתו אספרה כמו הגה תקצר יריעת הלבנון מהביל את שפעת צדקותיו, אך קצות דרכיו אישים פה נגד אחי ועמי: כאשר ממרום אש שלה ד' בעירנו ויירנה רוח נדיבה לבשה את הנדיב הוה לקרא נדבות ולהבמיר נחומים על האובדים האלה ודבריו עשו פרו וישוו למו. הוא ראה את בדיקי ביה"מ כי רבו וירא לרומם בית מקדש מעט ועבודה שבלב, ומה מאד עלוה נפשו לראות תקותו זאת כפורחת העלתה נצה. אך מי מצא את לב למלל או אשר זה ראפיאראט האיש אשר על כפיו נשאוהו בהמון חונן להעלות ספר התורה אל ארון ברית ה' בבית זבול אשר בנה לו ונפשו בתוכו מפוזת ומכרכת ברגשות עדינות, כי בעוד ירחים אחדים ינחו בבית הזה על

לבנון יקר בתוך קהל נפשות החסידים אשר הוצבה להם יד ושם במ"ע היקר, תחד גם נפש האיש המצוין הזה, ואם יחננה/ה אוספה לכתוב תולדותיו מיום היותו עד יום ראספו, וכבר החילוני במלאכה זאת וכאשר אברך על המונמר אשלחה לירך אם תקבלה, אך בזה אתנהלה לעמי לרגל המלאכה אשר אתי — הכותב בשברון מתנים ובפיק ברבים. יצחק מינקאווסקי

מענה בקצרה: להמליכים עליו מדוע נחמו מקום לדברי האם אשר יד יעקב (אהוד) יען כי קיד על לולי נקודות שחורות: אמתו עליו חזית הרעקלית בתינו לו ללדוק את כפשו על עין אמת הקהל אשר הוא עליו ועל כיוונו של הללנו, וחשבו לסתור להעזר על דרכו אשר כל איש ישר יהנה כי שחמסס גם וזין סאיין על הקלקלה.

עלובה, ואת סיכאל ודגו אשרו בחזיקים, וינקרו את עיניהם וישננו נבד כלל אחד, ושם כלו את שארית חייהם כחלוקות שאלו ונחלנין כפס, בתחת יד רוח הכוח אשר הנה כעס לעומותיהם וכרכב ללכנס, וכבה השינה קללת שעליוטת את הכלועל סיכאל, אחרי אשר כבר רצנה זה חלם סיכאל וקללתו.

ורבי גרסום ישב געת הקיף על כסא הכננות בעליון הרמק עסקיות המועצה והרנח האלה, ויהנה צמות ה' יוסם וליה, ויהי ברכה ויכלה שם את פירוש הגדול על התלמוד. בני עדתו זה הנהו כנפסם, וגם ה' העוב נרכהו בשני בטן, בניס ונכונת, אשר ילדה לו אשתו היקרה ודורה, אשר כעט לא קוה עוד לזאת. תהלה רבי גרסום שלח את כל האנן ועו עורבך בני כל היהודים ויקרא שמו בשמאל: מאור הגולה, עזר שנים לפני שותף אסף חפה רכה עתה רכבים גדול, ישרל לק"ק וויזיצה, וכולם ילכו כנפס חפלה אחרי קול קריאת רבי גרסום שאור הגולה האנדר לק"ק שאיך, ובהתאסף רחש עם שחלל אלה, תתנו תחנים רבים לחזק את שוסדות הדת, השומר ויראת שדי, וכל היהודים שושני ארנות העצב קיטו וקנלו עליהם ועל זרעם את התקונים האלה חזק ולא יעזבו. המקון הגדול בין התקונים האלה הוא: כי כאשר לאיש ישאל לקחת לים כשים רבות, ושעת ההיא והלילה לא יקם לו היהודי העצבני רק אשה אחת — זה הוא הטדע שיראל כס: חרם דרכנו גרשום מאור הגולה.

ימצא עוד בדור החדש איש כזה, איש אשר ידע להלך נגד רוח כל איש ואיש ויבן לאחד לבות הנפרדים. תורת הבהו הגדול היה בלבו תמיד, אוהב שלום ורודף שלום, ומקרב את לבב העצומים המתעצמים בדין לאהבה; איש אשר כל באי פתח ביתו לא ישובו ריקם בלתי אם הודו חסרו. החמדות האלה, הגה המקוננות, קראו להן ותשאנה עליו נחל, ישאו קול ויריעו לקול תהלת האיש המעלה הוה. ויזכור את מאמר התלמודי: אחד מבני התבונה שמת ידאגו לו כל בני החבורה, אכרי לה גדול ואמרי לה קטון על ראשו יחדו היו תמים כי במקום גדלותו שם ענותנותו וקטנותו היה מעוז לדל, ומשגב לאביון. וישא קנים והגה והיא על אנשי המעלה, אשר הלכו לאור באור החיים הנצחיים, הרב הגאון ר' יעקב עטמלינגער מאלטונא, והרב דפרעסבורג ז"ל, וימס לבב העם ויהי למים, כי באמת היה האיש הזה האחד והמיוחד במלוא רוח ארצנו, בקי בכל חרי תורה ראשונים ואחרונים ושפתי כהן זה גם דעת שמרו, ויהי משכיל במלוא טוב המלה הרביץ תורה, האדיר השכלה, תושיה גם מדע, יראת אלקים טהורה וההשכלה הנאורה יחדו היו לו לקן. בקהל חברת שומרי תורה ע"י המשתדל החכם ר' יחיאל בריל המו"ל באה נפשו. ויהי מן העומדים בראשה, ובסוד מפיצי ההשכלה בקרית מלך רב פעטערבורג החדש כבודו, בבקר ימי חייו היה אחד מהסותרים הגדולים בכל הגליל, והעושר אשר ירא הקהלת לא הטחו מנתיב היושר, כי מיום עמדו במרחב הגליל, עודו באביב ימי עלומיו, ומיום נראו צעדיו בארחות המסחר, בנה לו בית נאמן, אשר יענו חסד וצדקה באלמנותיו. כרוב עשרו בן פרצה צדקתו, וכעוצם חיל ידו בן פרצה רוחו הנדיבה להשכיל ולהיטיב, גם כאשר ישב בצל הכסף, לן בעומקה של הלכה, וכאשר לא השליך אחרי גיוו תלמודו, עת מלא ידיו במסחרו בן לא עזבוהו גדולו בעלי העסק, בשומו לאומנות תורתו לוחמים ונלהמים מכים ומוכים עולבים ונעלבים מענים ומעונים טורפים טרף עושקים ועושקים והוא בחן שפתי ובענות רוחו לקח את לב שומעיו ובחבבתו הרבה קנה לו אהבתם ואחריו דבריו לא שנו. אם אמרתו אספרה כמו הגה תקצר יריעת הלבנון מהביל את שפעת צדקותיו, אך קצות דרכיו אישים פה נגד אחי ועמי: כאשר ממרום אש שלה ד' בעירנו ויירנה רוח נדיבה לבשה את הנדיב הוה לקרא נדבות ולהבמיר נחומים על האובדים האלה ודבריו עשו פרו וישוו למו. הוא ראה את בדיקי ביה"מ כי רבו וירא לרומם בית מקדש מעט ועבודה שבלב, ומה מאד עלוה נפשו לראות תקותו זאת כפורחת העלתה נצה. אך מי מצא את לב למלל או אשר זה ראפיאראט האיש אשר על כפיו נשאוהו בהמון חונן להעלות ספר התורה אל ארון ברית ה' בבית זבול אשר בנה לו ונפשו בתוכו מפוזת ומכרכת ברגשות עדינות, כי בעוד ירחים אחדים ינחו בבית הזה על

לחיות גם כהן גדול, ועל כן היה לנכוח חרש את כפס הכהן הגדול אלעזר יו"ט כי הגיע כעט למטרת חפלו, והנה כהן גדול עליו הגליל, כי דוד חזר על סיכאל הנקרא כס קאסטאנטין, ורודף אחר כבוד ועשלה כיהאון, וגם את לבב הקיסר סיכאל, וכסה חקף ונשפתי חלקות ידע להלשין לפניו את דודו יאהאן, וישא עליו חטאות ופגעים ערנה להכיל, עד אשר באחרונה ללח בידו להעליל עליו כי היה חם לבו למרוד נסיכאל ולהכריחו סארץ חיים, ויחסר יאהאן וינג בשער העשפט, והשופטים הנדרשים לכל חפלי קאסטאנטין חרלו את שפס יאהאן לסות, ויסגר בעגל הרענים, ולא היה ללל ידו להעלט שעות קרבי גרסום, כי כבר שנה הקיסר נחיל את גג העגל כאשר ספרנו, ויסת יאהאן חתניו כקעב כמך העגל.

לן הקיסרית לאע שפת חזר נהודע לה שעות יאהאן, כי האעינה אשר עתה חקף חלק גם היא בעשלה, אבל שנה כרוחה, יען לא בן חזר לן קאסטאנטין, כי רק בעבור יקח את רסן העשלה בירו הוגה את יאהאן מן העסקה, ועל כן סגר את הנסיכה טעהדלרז בנית העסקל וגם את לאע שפת לאי חקף אחד, ויבנה לגזו את שער ראש, לען הסגירה בנית העסקל גם היא, אבל עתה שלח את האשים הרענים האלה, כי בני העם המקועשו ויקאנו קצר נגד הקיסר סיכאל ודודו קאסטאנטין, ויזילו לחפשי את שתי נכות הקיסר ויוצינו לכסא

בבזד הקבנוז

לדעת הקבמה ומסר להבין אבירי בינה (שלי ח).

ח'ר שפיק נן לקיס שני ת"ח הנוחין זה לזה בהלכה הקב"ה עקבי לכן שפיקר ח' נדננו ירח' ה' וגו' ואין דבור אלא נחת (שנת ס"ג).

נומער כט

שנה שמינית

אגרת הנחמה לרבינו מיימון ז"ל

(הפסד סני 27)

ולוא יתבונן האדם להתבוננות הנביאים ולימוד היראים ואמונת החסידים, ולא יחשבו המשכילים ואפילו היותר מעמקים בעיון, ולא יקנה האדם בעולם הזה דבר שישימחהו מציאותו ויזיקהו חסרונה, ואיה השכל למי שישתוקק תשוקה אשר תביארו לקלוקל מצבו לאלקים יתעלה ויתברך. ואיך יתוקן מי שלא יתקן לשונו, ואיך ישמח מי שלא הועילו לו העונשים, ואיך ינוח מי שאין לו השארה בעה"ז, ואיך ישתדל האדם שיתמלא תאותיו בדברים כמותו ותקוה שתגיעוהו בינו ובין רבו (ר"ל בעת שיעמוד ביום הדיון לפני אלקים). ויתרפא בדבוקו באלקים ית' ויהיה מן השמחים המקושרים ויסתפק מן העולם במעוטו אם נקרה לו מרבויו, ויסתפק מהעולם בהמעט ממנו. וכאשר יבקש התכלית והרבויו יבקש זה במה שצוהו הבורא ובקשת-מה שיישירהו. ויחשב ויתישב בדעתו ויגיע האיש לנפשו וישתדל לעצמו לא לזולתו.

והתפלה היותר ראויה בינו לאלקים המה השלש תפלות יום ביומו וישבח לאלקים יתעלה על זריחת האור בתחלת הבקר, ובאמצע היום בעת נפית השמש ממזרח אל מערב, ובעריבת האור ובוזה מצאנו במקומות כאשר היה הלילה והיום (*). וכבר קבלו רבותינו ז"ל מאבותינו הראשונים אברהם יצחק ויעקב, כי הם התפללו (הג' תפלות). והיה אברהם אביו עליו השלום מתחנך בתפלת הבקר ויצדק (**). עת צאת השמש ויצא ידי חובתו התפלה לפני אלקים כמו שפסר: וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה'. והאדון יצחק התחנך בתפלת מנחה היה רוצה תחלת השבעה והיה מתפלל בה כאשר: ויצא יצחק לשוה בשדה לפנות ערב. והאדון יעקב התחנך בתפלת מעריב בצאת הכוכבים באמרו: ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש. וכולם היו מתפללים השלש תפלות. אמנם אי אפשר לכל צדיק שלא ישתדל במצוה אחת אלקית משאר המצוות, אף אם עושה כולם, ומפני כי היה האמין (אברהם) המשתדל הראשון כי המנביע האור בעולם הזה הוא אברהם הוא המאיר לעולם והמשיך הראשון לכל בשר, ויצחק השני לו השתדל בשנה ויעקב השלישי השתדל בשלישית.

והצדיקים בישראל אין אחד אשר לא התפלל אחת מהשלש, והמוב מהם התפלל שלשה או שתיים או אחת, כפי מה שהסכים בדעתו, אך לא היה מונע בכלל מהמצוה הזאת. וכאשר ידע האדון דוד שעור מעלתה, תאר עצמו והמשתדלים כמוהו בדבורו המיוחד לזה ואמר: 'ערב ובקר וצדקרים אשיחה ואהמה' (תהלים נ"ה י"ח). וספר דניאל בהשתדלותו בה אמרו: חמני תלתיא ביומא הוה בריך על ברכוהו ומצלא זמורה קדם אלהיו (דניאל ז' י"א). והסתכן בנפשו בה, כי הכריתו (או) מנעו, כי בערבי קמעיא הפרסיים והמדיים בעבדו כל תפלה, אם יקרה איוה מקרה ולא

(*) בערבי: יוכלו ונזכר כי אל עמאל סנד כהן חלליל ואל כהאר.
(**) הנכתי הלשון הערבי כמו שהוא כי ידעתי שהוא לשון ערבי עמס: לטה חללקן היום ננזכר, ור"ל למה תגביוו וחסכים להשקף. ב"ג.

יתפלל לאלקים בעבור ישועה, וגזר המלך כי לא יתפלל כל בשר שלשים יום, ותהיה הבקשה בקר וערב להמלך לא מאלוהיו ולא מאלקים יתעלה. והסתכן בנפשו והתנהג במנהגו בתפלתו ורצדו עליו על העליה ונתגלה להמלך, והתבונן כי היתה הכונה להתעולל עליו, כי הוא היה משנהו הגבוה מכולם ולא נמצא עליו שביל להתעולל עליו בשום אופן כי אם מצד (עבודתו) לאלקים יתעלה. והתעצב המלך על כי עלתה ביד המתעולל להגיע אל רצונו, והכריחוהו השרים בהסכמת כולם להשליכו בנזב מלא מאריות רעבים כי היה מנהג המלך לכל מי אשר רצה להנקם ממנו במיתה רעה להשליכו שם. והמלך היה מצער עליו מאד כל הלילה ונתנו אבן על פי הבאר וכסו אותו ונתן המלך טבעתו על המכסה כי אמרו להמלך אולי תוסר המכסה מהבור ויצא ממנו או תחבולה אחרת. ובזמן ירידתו אל הבור בא גבריא"ל עליו השלום וישב עמו וסגר פיהם וקשרם ולא התנועעו ממקומם ומרבעם וישבו עמו להיות לו לצותא כדי שלא יבעת, וכאשר האיר הבקר קם המלך כי לא יכול לישן כל הלילה והתענה (*). והלכו עמו כל אשר פגעו אותו אל הבור ואמר המלך אהא דניאל אהא עובד אלהים אל חי וקים התחשוב כי אלהים אשר אתה עובד אותו תמיד היוכל להצילך מהאריות והשיכו דניאל מהבור הסגור עליו אלהים שלח מלאכו מלפניו וסגר פי האריות ולא יכלו להרע לו, כי אני ראוי שיצילני, כי לא עברתי על מצותך ואפילו אם חטאתי לפניך לא היה עלי עון, כי אלהים כבר הגביל העבודה למלך מתכלית מה שרצה מבני אדם הוא לשמוע בקולו (של מלך), אמנם העבודה היא לאלקים ויתברך שמו ולא לך, ומי שלא ישמע לצווי המלך הוא חוטא לאלקים ולמלך, אך מי שלא ירצה לעבדך הוא עושה רצון אלקים ולא חטא כנגדך, ובוזה נצלת. ודניאל עלה מן הבור לעיני כל העם ומששו את גותיו וראו גותיו מזהרה נקיה אין פגע בה, כי אמונתו עזרתו ואמר מלכא והיותי גבריא"ל אך די אכלו קרצוהי די דניאל ולב אריותא רמו אנן בניהון ונשיהון ולא מכו לארעית נבא עד רשיתו בהון אריותא וכל גרמיהון הדקי.

(המשך יבא)

יבין שמועה

א

שבת [ק"י] האי איתתא דהויא חייוא ולא ידעה אי יהיב דעת' עילוייה אי לא יהיב דעת' עילוייה כו' תשקול ממוניה ומסופרה ותישרי בי ותימא הישתנא אנא ע"ב.
חז"ל מחוי במהגו כדרכם הנעלה, ויטמינו שפוני אוצרות עיקרים נשגבים בתוך שיתות דברים פשוטים או אף מוזרים. ונודע זה למכביר בכל באי שערי אמריהם, ועל זה נתנו לב הראשונים ז"ל ועמלו ויגעו עמל רב ויגיעה גדולה להציץ בעין חודרת מחרכי אמרות קדשם של בעלי התלמוד, אולי ואולי יוכלו ברב השקידה ורוחב לבם וחזק שכלם ועזר אלקי להשקיף בניצוצ קטן מזוי וזהר הדבר אשר לפתוהו ועטפוהו

(*) פה הולך ומספר העטפה כמו שהוא נדכחל.

והלבישוהו וכסוהו להעלימו מן העין, ויהי ראשית מלאכתם להשכיל המליצה מתוך המשל ולהבין החידה מתוך הדבור, בהעריכם הדבר המשוער מאתם אשר אליו כיוונו חז"ל כלליו ופרטיו אם נדמה נדמה הוא למעטפות או אז יאמר עליו, כי הוא זה, במשפט ההשעריי לפי קרבת הדברים ורתתחם זה לעומת זה, רצוני, החיצוניים והפנימיים, ואחז באחד יגשו. ואולם למו עשו חז"ל ככה, ולמה כסו הבדולח מלהגיה בעליל ? מדוע מנעו טוב, והרבו יגיעה ועמל לחפצים להשכילם ? הורנו רבנו הרמב"ם ז"ל באר היטב, ובעלי התלמוד בעצמם העטיפו ענינו במטפחת המאמר הקצר הנוכחי:

1

ו"ל הרמב"ם ז"ל [הקדמה לפה"ם] המאמר הנמצא בתלמוד אין ראוי לחשוב שמעלתו מועטה ותועלתו חסרה, אבל יש בו תבונה גדולה מפני שהוא כולל תורות פלאיות וחמדות נפלאות וכשיסתכלו בהם יובן מהם הטוב האמתי שאין למעלה ממנו ואם תבונת אותו על פשוטו תראה בו ענינים רחוקים, מה שאין למעלה מהם, ועשו דבר זה לענינים נפלאים בו ועוד כדי לעזור עיני הכסילים שלא יזהירו לבותם לעולם, ואלו היו מראים להם זוהר האמתות יסובו פניהם מהם כפי חסרון טבעיהם, שנאמר בהם ובדומיהם אין מגלין להם את הסוד, מפני שאין שכלם שלם לקבל האמתות על בוריים כו', וכשיגלה הקב"ה מסוד הסכלות מלב מי שירצה אחרי אשר ייגע ויירגל שכלו בחכמה, אן יבין מהם כפי שכלו ואין לאדם עם החכמה ודרישתה וההשתדלות. אלא לעזוב עניניו ביד הכוזב ולהתפלל אליו ולתחנן לבוננו ולהורו, ולגלות הסודות הגנוזות בתוך ק"כ כ"ש דוחמ"ה גל עיני ואביטה נפלאות כותורתך כו' ומפני אלו הסבות סדרו חכמינו ז"ל דבריהם בדרשות על ענין שירחקו שכל הכסיל לפי מחשבתו, כי אין ראוי לאיש חכם לגלות מה שידע לכסיל, שאף אם לא יגהה לא יושב בעיניו וכמ"ש (משלי כ"ג) באוני כסיל אל תדבר כי יבזו לשכל מליך, וע"כ אין ראוי לסמוך החסרון אל הדרשות ז"ל אבל יש לחשוב שהחסרון בא משכלו ונהון הדרשות ההם לכל זכות ונטיב לעיין בהם ואל נסחר להרחיק דבר מהם, וכשנראה מהם דבר שקשה להשכיל אפילו פשוטו, ראוי לו להשתומם מאד על שכלו שלא הבין הענין, עד אשר חסרו בעיניו האמונות בתכלית הריחוק, כנ"ל ועל כן לא תמצא לעולם מרחיק דבריהם אלא איש מבקש תאוד ונותן יתרון לתנאות המורגשות אשר לא האיר לבו מדבר מן המאורים הבהירים, עכ"ד קדשו שמה.

והנה גלוי ומבואר והורגלו בו הכתובים ומאמרי חז"ל, לתאר את החכמה והוקי הדת בשם אשה טובה, אילת אהבים, ועלת חן, אשה יפה, אשת חיל, וכמוהם להכביר [ועי' רש"י ריש משלן].

וידוע עוד, כי הנחש להיות הראשית חטאת בעולם בהשיאו את
הוא לחטוא ולמרות פי ה', לכן בו יתואר, כל רשע ערום, כל כופר ופוקר,
כל סורר ומורה, כל אשר יתור אחרי עיניו ולבבו, ובהיות כי לפי האמור
באות ב' בשם הרמב"ם, היתה כוונת חז"ל בהסתיר סודותיהם העמוקות,
והעלימם שפוני מטמניהם היקרים, לבל תשלוש במ עין רע של סחבלי
כרס ה' החולכים אחרי שרירות לבם, ולזאת הלבישו אותם בלבושים
פשוטים ואף כזויים, למען יגדלו אחור מהם היקי השכל וקסני האמונה
ופריץ חיות בל יעלנה, השכיחו אותנו חז"ל גם זה הדבר הנכבד, והלבישוהו
מתלוצות המשל, במאמרם הנצב פתח דברינו. ואמרו האי איתתא, היא
צפונות חכמות התורה, דחויא חיוויא, הן המה משובשי הדעות ומקולקלי
המדות, וחיוששת התורה פן יהב דעתא עילויה להטיל בה זוהמא [שבת
קמ"ו]. ולגלות חמוקי ירכיך אלו דברי תורה אשר בסתר ובפנים (מ"ט ט")
הנה זאת העצה חיוצאה, להציג לעיניו הלבושים הפשוטים והעביכ
ונגעלים, ויזור אחור. והנה הלבוש הרבוק באדם (שאנינו בהרגשה) חס
השערות והצפרנים, וכשנפרשים ונפרדים מבשר האדם המה נמאסים בעיני
מביטם, וחבן זה בנמשל. ולזה כווננו באמרם שתשקול ממוזיה ושופרת
(והוא משל על גולמי חיצוניות המאמרים) ותשדי קמ' ותאמר דשתננ

Für die Redaction verantwortlich : Dr. Lehmann. — Buchdruckerei von J. Gottsleben in Mainz.